

СВОБОДНИ В СТЕСНЕНИ ГРАНИЦИ

Санстефанският мирен договор, подписан с Османската империя на 19 февруари (3 март) 1878 г., възстановявал българска държава върху земите с преобладаващо българско население.

Германска карта на България от 1877 г.

Тази територия била установена още когато населението на Балканския полуостров било преброено от западноевропейски експерти по етнически принцип при подготвяната конференция на Великите

сили в Цариград след въстанието от 1876-а за решаването на Източната криза. Но „великите сили“ отхвърлили Санстефанския мирен договор на последвалия Берлински конгрес през юли 1878-а. Те разпокъсали българските земи, като създали Княжество България с избран княз и Източна Румелия с губернатор християнин, назначаван от султана. Северна Добруджа отдали на Румъния, западните територии около Пирот – на Сърбия, а Южна Тракия и Македония дори били върнати в Османската империя.

*Етнографска карта с народите на Балканите,
издадена в Лозана през 1918 г.*

Именно това варварство – наложено вече от християнските „велики сили“ в Западна Европа! – за десетилетия е обрекло българите да не спират борбата си за национално обединение вече под укоризнените им погледи.

„Не е честно мене, Болгарину, да отчаявам и да вракям зло за зло! – смятал е възрожденският книжовник от гр. Велес в Македония, който се е подписал като „многоревностний Юрдан х. Константинов (Джинот)“ под завещанието си: – Болгарин прави и верни и благородни човек, Болгарин е любитель всякое добро, Болгарин е срамота да се отричува от своя род и язык, (а) той Болгарин, който родо свой си хули, името му е ни ден, ни нош. Аз сам Болгарин, плачем за нашите изгубени болгаре, които са во Долна Мисия, затова сдолжни сме да ся жертвуваме за бракята наши пресладкии болгари.“

И много достойни българи са продължили битките – през 1903, през 1912, през 1913, от 1915 до 1918 г. Последвани от отмъстителни договори като подстъпи към националните катастрофи на народа ни и през XX в.

Българското приобщаване на небето

В порив да се извисят над вековните си поробители някои от новите апостоли на свободата поели към единственото пространство, което „великите сили“ не били отнели от тях с граници. Още от 1892-ра железничарят Георги Божинов опитал да полети към небето, като сам си направил крила. След две години военният изобретател поручик Харалампи Джамджиев създал *орнитоптер* в работилницата на Силистренския гарнизон. На механичната си птица с еластични криле, които се задвижвали с педали и верига към велосипеден триколесник с кормило за управление, полетял в покрайнините на града и на следващата година. Специалната му разработка бил стабилизаторът, който гарантирал устойчивостта по надлъжната и напречната ос на самолета без намесата на летеца – първообразът на съвременните двуканални автопилоти, внедрени в авиацията чак след 1960 г.! На 6 февруари 1911-а в Париж бил патентован негов усъвършенстван проект за самолет, а на 17 юли следващата година – и проект за самолетна конструкция с намалени крила, което подобрило възможността на апарата да променя ъгъла на полета и оттам – за по-добро водене.

Междувременно през 1910-а авиоконструкторът Иван Гевренов пък създал хеликоплан – комбинация от хеликоптер и аероплан – и